

Nou Moe!?, Bladzij 20, Wolkewietje

Een goede naam voor de betere boekhandel

Het gaat niet goed met de boekwinkels. Ze lijken het te moeten afleggen tegen de webshops en het opkomende e-book. Gaan met die winkels ook allerlei opmerkelijke namen verloren, zoals Deur der Hoop, De Rooie Rat en De Koperen Tuin? Een inventarisatie.

Jaap Meijers

FREELANCEJOURNALIST EN DOCENT WEBSCHRIJVEN

Josine Schuilenburg

VOORMALIG BOEKVERKOOPSTER; DOCENT AAN DE HOGESCHOOL VAN ARNHEM EN NIJMEGEN

Een geluk bij een ongeluk: door het failliet van Selexyz krijgen de aangesloten boekhandels een mooiere naam. Ze raken dat lelijke Selexyz kwijt, en achter de bestaande namen komt nu De Slegte te staan. Het is de vraag of bijvoorbeeld Donner De Slegte nu zo mooi is, maar de winkels klinken in ieder geval niet meer als een derderangs werving-en-selectiebureau.

De naam Selexyz, bedacht door het Amsterdamse namenbedrijf Globrands, zou om drie redenen goed passen bij een boekhandel: de associatie met het woord *selectie* staat voor het assortiment aan boeken, de uitgang *xyz* staat voor de letters van het alfabet, en het woord *selexyz* zou prikkelend zijn door de associatie met *sexy*. Ook als je aanneemt dat de consument deze associaties herkent, kun je je afvragen of een sexy naam meer boeken doet verkopen.

Er zijn veel boekwinkels met degelijke maar saaie namen: De Boekenmarkt, Boek en zo, Bruna, Standaard of The Read Shop. Zijn er ook boekwinkels met leuke, grappige, mooie, bijzondere of

sprekende namen?, vroegen wij ons af: namen die iets zeggen over de geschiedenis van de winkel, over de eigenaars of de collectie. En verdwijnen die nu veel winkels het niet meer redden?

■ IN DE WOLKEN

Het is net als in de meeste binnensteden: als je voorbij de grote ketens kijkt, dan zie je ineens leuke winkeltjes. Winkels bijvoorbeeld die hun liefde voor het boek uitdrukken door zich te noemen naar een schrijver, een titel of een bekend personage: Het Verboden Rijk in Roosendaal en Oosterhout naar een roman van Slauerhoff uit 1932, De Stille Kracht in Nuenen naar het boek van Couperus (1900) en De Koperen Tuin in Goes naar een boek van Vestdijk uit 1950. In Hoevelaken zit 't Laakmanetje, dat ook een figuur is in een sage rond de kasteelheer van Staverden.

Antiquariaat Hinderickx en Winderickx is vernoemd naar twee hoedenmakers uit het gedicht 'Alpejagerslied' van Paul van Ostaijen. Collega-boekverkopers noemen Hinderickx en

Winderickx gekscherend ook wel Hinderlijk en Winderig. De Reizende Boekhandel Louis Tinner verkoopt tweedehands boeken op boekenmarkten en via internet. De zaak is genoemd naar een personage dat Herman Brusselmans creëerde in zijn roman *De man die werk vond*: een supercynische bibliothecaris die er, tussen urenlange verveelmomenten door, alles aan doet om geen enkel boek aan de man te brengen. Tinner keert terug in latere boeken als onsuccessvolle boekhandelaar en kansloze dichter. "Op boekenmarkten waar het nét iets te rustig is, voelen wij ons soms net Louis Tinner", schrijven boekhandelaars op hun website.

Kinderboekwinkels kiezen er vaker voor om zich te vernoemen naar bekende boeken of een personage uit een boek. In Weesp zit De Kleine Prins (naar het beroemde boek van De Saint-Exupéry), in Rotterdam De Kleine Kapitein (naar de jeugdroman van Paul Biegel) en in Woudrichem Minoes (boek van Annie M.G. Schmidt). Kinderboekhandel Wolkewietje in Purmerend heeft

dezelfde naam als een vriendje van Pinkeltje, een klein mannetje dat leeft op de wolken. In de Wolken is een kinderboekwinkel in Voorburg.

Andere sprekende voorbeelden zijn Kiekeboek in Haarlem, en Helden & Boeven in Amsterdam.

■ STRIPHELDEN

Stripwinkels hebben vaak ook leuke namen. In Delft zit Bul Super (vernoemd naar een creatie van Marten Toonder) en in Amsterdam Stripwinkel Nou Moel? ('Nou moe' is een gevleugelde uitdrukking van stripheld Guust Flater). Andere winkels heten Blunder (naar de fameuze Olivier Blunder), Piet Snot of, heel bijzonder, Plok Strips en Eh Dinges.

Die laatste winkel, in Assen, is inmiddels gesloten. Veel boekwinkels die we belden, bleken al niet meer te bestaan – Selexyz is niet het enige boekenbedrijf dat het niet redde. Onder andere door het internet en het e-book zijn het moeilijke tijden voor de boekhandel. Boekhandel Elckerlijc in Bostel staat in de verkoop. Die naam verwijst naar de gelijknamige bekende vijftiende-eeuwse Nederlandse vertelling. Buddenbrooks in Den Haag, naar de eerste roman van Thomas Mann, is ook dicht. Het einde van een winkel in Culemborg had geen economische reden, blijkt uit een laatste bericht via Twitter: "Kaft en Koren is dicht. Plotselinge, dodelijke ziekte van de eigenaar maakt doorgaan onmogelijk. Veel bloemen op uw pad gewenst!"

■ DE KANTLIJN

Wat ligt er meer voor de hand dan een boekwinkel noemen naar het lezen of het boek op zich? Voorbeelden zijn Het Open Boek (Texel), De Kantlijn (Bredevoort) en In 't Profijtelijk Boeksken in Antwerpen. Antiquariaat Bladzij 20 in het Groningse Bedum: "Vaak wordt ons gevraagd waar onze naam vandaan komt. Het antwoord is niet zo spannend. Onze winkel is gevestigd aan de Molenweg 20. Dus het huisnummer is gekoppeld aan iets wat met boeken te maken heeft: Bladzij 20. We zijn gewoon wat met woorden aan het spelen geweest."

Veel mensen vinden de Drukkery in Middelburg een erg mooie boekwinkel. Hij is gevestigd in een pand waar vroeger de *Provinciale Zeeuwse Courant* werd gedrukt. Geen aparte naam dus, maar toch ook weer wel, door die *v* en die *y*. Directeur Dick Anbeek: "Het is een gratis grapje van de vormgever die het logo maakte. Het verwijst naar de *u* die vroeger als *v* werd geschreven,

maar verder slaat het nergens op. De naam van de website was wel meteen een probleem, want niemand schrijft het zo. Ik gebruik de naam alleen in grafische vorm. In het handelsregister staan gewoon een *u* en een lange *ij*."

Andere namen die naar de wereld van het boek verwijzen, zijn Hoofdstuk Een (Brielle), De Omslag (Delft), De Lezer (Ermelo), 't Ezelsoor (Amersfoort), Boek en Handel (Emmen) en Boek-en-Kast (Vollenhove).

Maar veruit de meeste boekhandels hebben familienamen. Vaak dragen ze die naam al generaties lang, soms ge-

De naam van Het Keizerrijk, in Maassluis, maakt duidelijk wie er de baas is: de eigenaar heet Wim Keijzer.

combineerd met de naam van een partner die de zaak overnam als de zonen (of een enkele keer dochters) op waren. Het mooiste voorbeeld daarvan is Raadgeep en Berrevoets. De boekhandel in Doetinchem is een van de oudste in Nederland. W.J. Raadgeep vestigde zich in 1842 in het pand aan de Hamburgerstraat 29, waar de winkel nog altijd zit. Na het overlijden van de oprichter zetten zijn twee dochters de zaak voort. Toen een van hen overleed, fuseerde de boekhandel in 1927 met de boekhandel van L. Berrevoets uit Zierikzee.

In Doetinchem vinden mensen Raadgeep en Berrevoets geen rare naam, vertelt huidige eigenaar Jan van Hilten: "Het is hier zo ingeburgerd, mensen weten niet anders. Ik werk hier nu vijf jaar en ik vind het nog steeds mooi om te zeggen. Het is een naam die makkelijk blijft hangen bij mensen." Van Hilten vindt het wel opvallend hoeveel mensen er 'Raadgreep' van maken, dus met een tweede *r*. Hij vermoedt dat het komt door die eerste *r*. Een alternatieve verklaring is volksetymologie: mensen vervormen een vreemd woord naar een woord dat ze wél kennen.

■ GESLACHTEN

Tot ver in de negentiende eeuw was het gebruikelijk om de eigen naam te gebruiken wanneer men een boekhandel begon. Lisa Kuitert, hoogleraar boekwetenschap aan de Universiteit van Amsterdam, benadrukt trouwens dat het vroeger ging om méér dan alleen boeken verkopen, het ging bijvoorbeeld ook om het uitgeven daarvan:

"Iemand die uitgaf, had ook een winkel en soms ook een drukkerij. Het geheel heette 'boekhandel'. Dus dat is een ruimere benaming dan wat we er nu onder verstaan." In de *Alfabetische lijst der boekdrukkers, boekverkoopers en uitgevers in Noord-Nederland, sedert de uitvinding van de boekdrukkunst tot den aanvang der negentiende eeuw* uit 1876, geschreven door A.M. Ledeboer, staan dan ook nauwelijks boekverkoopers die niet begonnen waren als uitgever of drukker. Wat zo'n boekhandel dan uitgaf, hoe vaak het herdrukt werd en waar ze zich vestigden, leek belangrij-

ker dan de naam van de handel. Vandaar dus al die familienamen. Vaak ging het dan om hele 'boekhandelaars-geslachten', zoals Van Paddenburg in Utrecht en Van Cleef in Den Haag en Amsterdam.

■ LEESKUNST

De naam van Het Keizerrijk, in Maassluis, maakt duidelijk wie er de baas is: de eigenaar heet Wim Keijzer. LeesKunst d'r schönefeld in Kerkrade is ook indirect een familienaam. Het eerste deel van de winkelnaam (LeesKunst) telt twee hoofdletters omdat er een expositieruimte en een beeldentuin bij zitten. En natuurlijk vanwege het lezen en de kunstboeken die eigenaar Tjeu Sauren verkoopt. Het tweede deel (d'r schönefeld) verwijst naar de apotheek die er jarenlang zat: "Het was een bekende plek. In de volksmond was het 'd'r Schönefeld', zo heette die man. Soms denken mensen dat ik zo heet. Eén keer kwam er een man binnen, nogal ontdaan, die vroeg hoe ik erbij kwam mijn baan als apotheker op te geven voor een boekwinkel."

Ook Bol.com, de bekendste online boekwinkel en de kwelgeest van veel 'gewone' boekhandels, heeft een familie ►

Alliteraties met een b

Bek Boeken - Veghel
Bettie Boek - Den Bosch
Boek en Blad - Meppel
Boek en Boek - Enkhuizen